

Ministarstvo zdravstva i
socijalne skrbi

Ministarstvo gospodarstva rada i
poduzetništva

**Bilješka s Konferencije o nastavku aktivnosti i provedbi mjera
Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske
(JAP) i Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske
(JIM), na temu "Globalna kriza i njezin utjecaj na Republiku Hrvatsku"**

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva u suradnji s predstavnicima Europske komisije, Općom upravom za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti, uz podršku organizacije Europske komisije za tehničku podršku TAIEX, organizirali su dana 11. veljače 2010. godine zajedničku konferenciju o nastavku aktivnosti i provedbi mjera Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP) i Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM). Konferencija je održana u Zagrebu, u hotelu Four Points Sheraton-Panorama.

Zajednička konferencija održana je u cilju većeg povezivanja dva procesa: JIM-a i JAP-a, a tema Konferencije bila je "Globalna kriza i njezin utjecaj na Republiku Hrvatsku". Svrha Konferencije bila je osigurati djelotvoran nastavak aktivne razmjene gledišta o provedbi aktivnosti Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (JIM) i Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP) u budućnosti, s naglaskom na raspravi o utjecaju ekonomske krize. Na Konferenciji se govorilo i o napretku učinjenom u proteklom razdoblju, kao i o identificiranim pitanjima i planovima za 2010. godinu.

Predstavnici Europske komisije, Opće uprave za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti, bili su: g. Jeroen Jutte, gđa. Anette Björnsson i gđa. Nataša Kokić. Uz državnog tajnika gosp. Krešimira Rožmana, u ime Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, kao koordinatora provedbe Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP), sudjelovale su gđa. Inga Žic, gđa. Marina Gašpar-Lukić i gđa. Ana Puh. Uz državnu tajnicu gđu. Doricu Nikolić, u ime Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, kao koordinatora provedbe Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (JIM), sudjelovale su gđa. Vesna Mastela Bužan i gđa. Snježana Franković.

Konferencija je bila organizirana u dva dijela: plenarni dio i posebni JIM/JAP dijelovi Konferencije.

Plenarni dio Konferencije

Konferenciju je otvorila gđa. *Dorica Nikolić* pozdravnim govorom u ime potpredsjednika Vlade i ministra zdravstva i socijalne skrbi, mr. Darka Milinovića i u svoje osobno ime, te predstavila gospodina *Jeroena Juttea*, predstavnika Europske komisije i gospodina *Krešimira Rožmana* državnog tajnika iz Ministarstva gospodarstva rada i poduzetništva koji su uz gđu Nikolić predsjedavali Konferenciji.

U svom pozdravnom govoru predstavnik Europske komisije, g. **Jeroen Jutte**, istaknuo je da je JIM/JAP konferencija zapravo druga po redu konferencija o JAP procesu i četvrta o JIM procesu. Ovogodišnja konferencija je prva zajednička za oba procesa, što je svrsishodno jer iako su teme JIM-a i JAP-a različite, ipak su vrlo bliske. Nadalje, g. Jutte je napomenuo da su ciljevi za oba procesa teški, a ova globalna gospodarska kriza je dodatno otežala njihovo ostvarivanje. No, oba procesa, JIM i JAP, su u odmakloj fazi implementacije, dakle, proces reforme je započeo, što je izuzetno važno, a pritom će ključni biti administrativni kapaciteti. G. Jutte je zatim istaknuo da je, sa stajališta Europske komisije, od primarne važnosti kreirati politike koje su važne za građane Republike Hrvatske i uključuju relevantne dionike i socijalne partnere. Također, u kontekstu pristupa, važno je da RH nastavi usklađivanje s *acquis*-em. Zaključno, g. Jutte je naglasio kako kriza sve izazove JIM-a i JAP-a čini još većima, ali je zato proces implementacije još važniji. U ovoj godini socijalnog siromaštva i rasta nezaposlenosti, Vlada RH treba nastaviti s dobrom provedbom mjera i poboljšati *follow-up* proces. Pritom 4 ključna prioriteta trebaju biti: 1) smanjenje nesrazmjera vještina na tržištu rada, 2) poboljšanje socijalne uključenosti ranjivih skupina, 3) anti-recesijske mjere, cjeloživotno učenje i druge ključne teme, 4) osigurati budžet za planirane mjere unatoč krizi.

U svom pozdravnom govoru, g. **Krešimir Rožman** kratko je opisao proces razvoja JAP-a. Također je napomenuo da JAP analizira gospodarsko stanje i stanje na tržištu rada te utvrđuje izazove zapošljavanja i prioritete za djelovanje u Hrvatskoj, od koji su ključni: 1) privući i zadržati više ljudi u statusu zaposlenosti, povećati ponudu radne snage i modernizirati sustave socijalne zaštite; 2) poboljšati prilagodljivost radnika i poduzeća; 3) povećati ulaganja u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i vještine; 4) Promičući načela dobrog upravljanja uključiti socijalne partnere u implementaciju JAP-a. Nadalje, G. Rožman naglasio je da su JIM i JAP dva mjerodavna dokumenta na području socijalne politike i zapošljavanja te da je pri provedbi izuzetno važna usklađenost prioriteta područja djelovanja. Tako je i razlog ovogodišnjeg zajedničkog održavanja konferencije usmjerenost ka većem povezivanju dva paralelna procesa: JIM-a i JAP-a, s obzirom da Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja (JAP) i Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (JIM) imaju pojedine zajedničke ciljeve i prioritete.

U uvodnom govoru, gđa. **Dorica Nikolić** istaknula je važnost 2010. godine koja je proglašena 'Europskom godinom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti'. Nadalje, gđa. Nikolić napomenula je da i predsjednik Europske komisije Barroso u novim 'Političkim smjernicama za novu Komisiju' stavlja snažan naglasak na socijalnu dimenziju Europe na svim razinama. Tako je borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti jedna od bitnih komponenti Strategije EK 2020. Državna tajnica istaknula je utjecaj krize na povećanje i produbljenje problema siromaštva te napomenula da treba uložiti još veći napor kako bi napravili pozitivne pomake u tom smjeru.

Gđa. Nikolić nastavila je prikazom napretka ostvarenog u okviru upravljanja JIM procesom. Istaknula je da je JIM proces postao vidljiviji, te da je osnaženo partnerstvo različitih dionika na procesu kroz redovite konzultacije. Istaknula je da je napredak povećao socijalnu i političku važnost nastavka aktivnosti u provedbi JIM procesa, koji se sve prepoznaje kao koristan alat za rješavanje socijalne isključenosti u Hrvatskoj. Nadalje, naglasila je da treba raditi na jačanju koordinacije i suradnje svih dionika /nositelja mjera u smislu pravodobnog planiranja mjera, njihovoj provedbi te praćenju i izvješćivanju o postignutom.

Nakon održanih uvodnih govora, uslijedile su prezentacije teme "Ekonomska kriza i koraci koji slijede". U okviru navedene teme, gđa. **Tamara Obradović Mazal**, državna tajnica u

Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva, prikazala je makroekonomske pokazatelje za razdoblje 2004.- 2009. godine., pritom istaknuvši da su prije godinu dana procjene rasta BDP-a iznosile i do 4%, no kraj godine RH je dočekala sa znatno nižim BDP-om. Gospodarska kriza odrazila se i na tržište rada te je dotadašnji pozitivan trend preokrenula u negativan – došlo je do smanjenja zaposlenosti te povećanja nezaposlenosti. Gđa. Mazal iznijela je prikaz anti-recesijskih mjera Vlade RH s pripadajućim zakonodavnim izmjenama u 2009. kao i 2010. godini te pritom napomenula da se anti-recesijskim mjerama s jedne strane utjecalo na prihodovnu stranu državnog proračuna, s druge strane na potporu poslodavcima, a s treće strane se interveniralo u plaće državnih službenika i plaće u javnom sektoru. Glede mjera u 2010.g., gđa. Mazal istaknula je da su mjere usmjerene na gospodarski sektor te da bi te mjere gospodarskog oporavka bile teško ostvarive bez potpore HNB-a. Zaključno, gđa. Mazal napomenula je da je u prva dva mjeseca ove godine puno mjera već poduzeto. Mjere koje su trenutno na snazi usmjerene su na poduzetnike, na tvrtke. Uspjeh tih mjera sinergijski će se ogledati u utjecaju na očuvanje radnih mjesta. .

U okviru iste teme, ravnateljica Uprave za socijalnu skrb gđa. **Tatjana Katkić Stanić** se osvrnula na ocjenu Europske komisije glede Izvješća o provedbi mjera JIM-a, pritom istaknuvši da je dobar napredak ostvaren po pitanju upravljanja, vidljivosti, partnerstva te praćenja i evaluacije. Europska komisija želi ohrabriti Hrvatsku u njenom napredovanju s nastavkom provedbe reformi te da je potrebno brzo i sustavno reagiranje na utjecaje ekonomske i financijske krize na skupine koje su najudaljenije od tržišta rada.

Nadalje, gđa. Katkić Stanić iznijela je podatke o utjecaju krize na kretanje broja korisnika prava na stalnu pomoć te koja su viđenja Vlade i MZSS-a glede daljnje reforme sustava socijalne skrbi. Zaključno je istaknula da se planira izvršiti reforma sustava novčanih davanja donošenjem novog Zakona o socijalnoj skrbi, u pravcu bolje ciljanosti naknada te jednostavnijeg i bržeg postupka ostvarivanja istih. Potrebno je osnažiti ulogu stručnog socijalnog rada sa korisnicima koji su dugotrajno nezaposleni, te uvođenja radnog aktiviranja radno sposobnih korisnika socijalne pomoći. Predloženo je uvođenje postepenog ukidanja novčane naknade prilikom zapošljavanja navedenih skupina nezaposlenih.

Gđa. **Kristina Alerić** (HZZ) izlagala je temu "Mjere poticanja zapošljavanja usmjerene na ranjive skupine". U okviru te teme gđa. Alerić prezentirala je mjere poticanja zapošljavanja iz *Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2009.-2010.*, u nadležnosti HZZ-a te istaknula da su one usmjerene na: poticanje zapošljavanja (sufinanciranje zapošljavanja), sufinanciranje i financiranje obrazovanja, sufinanciranje i financiranje zapošljavanja u programu javnog rada. Gđa. Alerić obrazložila je svaku pojedinu mjeru i iznijela podatke o realizaciji mjera u 2009. godini, kao i plan mjera za 2010. godinu. Zaključno je gđa. Alerić istaknula da mjere za poticanje zapošljavanja imaju pozitivno djelovanje na nezaposlene osobe, a posebice dugotrajno nezaposlene i druge ranjive skupine, kroz obrazovanje i zapošljavanje u javnim radovima. Dobar rezultat očituje se u činjenici da je kasnija zapošljivost osoba koje su bile uključene u obrazovne mjere preko 50%.

G. **Orhan Memedi** (u ime Udruge Romkinja u Hrvatskoj "Bolja budućnost"), prezentirao je rezultate istraživanja "Život Romkinja u Hrvatskoj s naglaskom na pristup obrazovanju". G. Memedi je iznio podatke o obrazovanju i zapošljavanju Roma i Romkinja, odnosno podatke o rezultatima istraživanja, koje je pokazalo: da je broj ispitanica koje nemaju nikakvo obrazovanje gotovo trostruko manji u odnosu na njihove majke; da postoje značajne razlike u obrazovanosti muških ispitanika u usporedbi s ispitanicama; da uz to što je općenito vrlo mali udio osoba romske manjine u zaposlenosti, postoje i rodne nejednakosti u zaposlenosti

osoba romske manjine; G. Memedi je također istaknuo da, prema mišljenju ispitanika/ica navedenog istraživanja, neke od prioriternih mjera koje bi trebale poduzeti škole i vlasti su: uvođenje besplatnih udžbenika, organiziranje dopunske nastave, bolja suradnja i rad škola s roditeljima romske djece te formiranje mješovitih razreda u kojima su romska i neromska djeca. Zaključno je g. Memedi naglasio da navedeni podaci ukazuju da Romkinje, za razliku od Roma, pored marginalizacije i diskriminacije koju dijele pripadnici romske nacionalne manjine, dodatno trpe i diskriminaciju po rodnoj osnovi.

Prezentaciju Istraživanja o položaju žena pripadnica srpske nacionalne manjine na tržištu rada održala je gđa. **Jasmina Papa** (UNDP). Pritom je istaknula da je svrha studije opisati s kakvim se teškoćama susreću žene pripadnice srpske nacionalne manjine kod zapošljavanja i na tržištu rada, kako se nose sa nezaposlenošću te koje vještine i znanja posjeduju. Završetak istraživanja i izrada studije planirani su u prvom kvartalu 2010. godine, tako da je gđa. Papa iznijela preliminarne podatke o strukturi ispitivanog uzorka prema dobi, obrazovanju, radnom statusu te trajanju nezaposlenosti. Navela je podatke o sudjelovanju ispitanica u programima zavoda za zapošljavanje, o njihovim iskustvima s diskriminatornim praksama poslodavaca, o informiranosti i pozivanju na Ustavni zakon o nacionalnim manjinama, o stavovima ispitanica glede šansi nacionalnih manjina za zapošljavanje te o načinima uz pomoć kojih bi mogle doći do zaposlenja. Predložila je nekoliko mogućih područja djelovanja: uvođenje statističkih programa koji omogućavaju praćenje provedbe zakona koji afirmiraju prava manjina i mjera za njihovu provedbu u praksi, rad na uspostavi povjerenja, lokalne akcijske multi-sektorske grupe za zapošljavanje, ciljano sufinanciranje ženskog poduzetništva (pripadnice manjina) te socijalno poduzetništvo.

Temu "Zdravstvena reforma – praćenje održivosti primarne zdravstvene zaštite" izložila je gđa. **Sanja Predavec** iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Sukladno Nacionalnoj strategiji razvitka zdravstva 2006.-2011. planira se podizanje funkcionalnosti sustava primarne zdravstvene zaštite i jačanje doma zdravlja kao temeljne ustanove primarne zdravstvene zaštite, te reorganizacija hitne medicinske službe kao faktor unapređenja učinkovitosti bolničke i izvanbolničke hitne medicinske skrbi u svim dijelovima Republike Hrvatske.

Gđa. **Mihaela Dubravac Šigir** iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, govorila je o procesu cjeloživotnog učenja u kontekstu globalne krize i njenog utjecaja na Hrvatsku. MZOŠ u okviru svoje nadležnosti zajedno sa stručnim tijelima i institucijama provodi reforme sustava odgoja i obrazovanja sukladno koncepciji cjeloživotnoga učenja, na temelju strateških i zakonodavnih okvira te aktivnosti i projekata. Gđa. Dubravac Šigir zaključno je istaknula važnost razmjene međunarodnih iskustava u procesu donošenja strategija cjeloživotnog učenja. Stoga je ključno usklađivanje u strateškim ciljevima, prioritetima, preuzetim obvezama, procesima, zakonodavstvu, institucijama, što je moguće objediniti u integrirani strateški dokument.

U sklopu dijela o programu cjeloživotnog obrazovanja govorila je i gđa. **Tina Šarić** ravnateljica Agencije za mobilnost i EU programe. Sudionike konferencije upoznala je s različitim programima izmjene studenata, znanstvenog i radnog iskustva u kojima Hrvatska, odnosno različite institucije i građani mogu i već participiraju. Programi u kojima Hrvatska sudjeluje su: 'Youth in Action', 'Comenius'- za predškolsko i školsko obrazovanje; 'Erasmus'- za visokoškolsko obrazovanje, zatim Leonardo da Vinci- program za strukovno obrazovanje i 'Grundtvig'- program za obrazovanje odraslih. Postoje također i drugi programi prije prijenosa inovacija i jačanja suradnje u ovome području.

Gđa. Šarić završila je svoju prezentaciju predstavivši mogućnosti koje su na raspolaganju institucijama i građanima u 2010. godini. Za sve programe za koje je Agencije nadležna predviđeno je 2.344.605 eura koje bi prema njihovoj procjeni trebala koristiti 1336 osoba.

U kratkoj diskusiji profesori Zoran Šućur i Siniša Zrinščak sa Studija socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu naglasili su potrebu za utvrđivanjem jasnijih indikatora kako bi se moglo mjeriti fenomene siromaštva i socijalne isključenosti i intervenirati u tom kontekstu. Potrebno je također voditi usporedbu s drugim zemljama pogotovo u kontekstu izdvajanja za aktivne mjere tržišta rada.

Posebni JAP dio Konferencije

U posebnom JAP dijelu Konferencije, čiji je fokus bio utjecaj krize na hrvatsko tržište rada, uvodno izlaganje održala je predstavnica Europske komisije, gđa. **Anette Björnsson**. Gđa. Björnsson pritom je istaknula da gospodarska kriza nije problem samo u Hrvatskoj, nego je globalni problem. Naglasila je da su glavni izazovi hrvatskog tržišta rada prepoznati i utvrđeni u JAP-u, zajedno s dogovorenim prioritetima djelovanja. Utjecaj krize očit je ponajprije u rastu nezaposlenosti i padu zaposlenosti, stoga je nužno nastaviti JAP proces.

Nakon uvodnih riječi gđe. Björnsson, g. **Darko Oračić** (HZZ) prezentirao je analizu utjecaja gospodarske krize na kretanje registrirane zaposlenosti i nezaposlenosti u Hrvatskoj. Tako je iznio podatke o kretanju zaposlenosti i nezaposlenosti te gospodarskom rastu u razdoblju prije krize (2001.-2008.), naveo glavne pokazatelje i izvore gospodarske krize u 2009. godini, podatke o promjenama zaposlenosti i nezaposlenosti te priljevu u nezaposlenost, podatke o utjecaju krize na zapošljavanje i slobodna radna mjesta te kakvo je očekivano kretanje nezaposlenosti i gospodarskog rasta u 2010.-2011. godini. Zaključno je g. Oračić istaknuo nekoliko bitnih stavki: nakon razdoblja povećanja zaposlenosti i smanjenja nezaposlenosti 2001.-2008., u 2009. došlo je do duboke recesije te smanjenja zaposlenosti i povećanja nezaposlenosti; najviše se povećala nezaposlenost muških, srednje obrazovanih i mlađih osoba; očekuje se daljnji rast nezaposlenosti u prvoj polovici 2010.; očekuje se značajan oporavak gospodarskog rasta tijekom 2010., što će snažnije utjecati na kretanje nezaposlenosti tijekom 2011.

Nakon g. Oračića, gđa. **Kristina Alerić** (HZZ) prezentirala je mobilne timove i ostale aktivnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u razdoblju gospodarskih promjena i krize. Gđa. Alerić navela je izazove s kojima se Zavod suočava te načine na koji Zavod odgovara na te izazove, kao što su: aktivnosti prema poslodavcima koji se nalaze u teškoćama i prema onima koji zapošljavaju nove radnike, prema zaposlenima kojima prijeti gubitak posla, prema nezaposlenima u povećanju njihove zapošljivosti. Gđa. Alerić govorila je o provedbi Zakona o potpori za očuvanje radnih mjesta, o poslovnom savjetovanju poslodavaca, sufinanciranju zapošljavanja te sufinanciranju stručnog usavršavanja. Gđa. Alerić je među aktivnostima Zavoda posebno istaknula važnost mobilnih timova, čiji je cilj pružiti podršku radnicima koji gube posao i omogućiti pomoć u pripremi za tržište rada dok su još zaposleni.

Gđa. **Sanja Smoljak** (HUP) održala je izlaganje na temu "Partnerstvom do ublažavanja negativnih učinaka krize na gospodarstvo". Pritom je navela pokazatelje stanja u gospodarstvu (usporen gospodarski rast, smanjena potrošnja, pad izvoza i proizvodnje, pad prihoda i dobiti poduzetnika...) te probleme koje je kriza dodatno produbila (nelikvidnost, otežan pristup financijama, visoki neporezni nameti...). Također je iznijela preporuke HUP-a za ublažavanje posljedica krize te naglasila da su mjere Vlade za pomoć gospodarstvu bile neadekvatno

kreirane, intervencije u porezni sustav imaju negativni učinak na gospodarstvo i na potencijalne investitore, a primjena Zakona o potpori za očuvanju radnih mjesta nije polučila željene efekte. No, kroz mjere za gospodarski oporavak i razvitak država će se aktivno uključiti u kreditiranje poduzeća, odnosno poduzetnika koji su u teškoće zapali nakon 1. srpnja 2008. Zaključno je gđa. Smoljak istaknula da je neizostavna uloga socijalnih partnera u predlaganju, konzultiranju i donošenju mjera za suzbijanje krize, da je važno osnivanje socijalnih vijeća, također je nužno unaprijediti bipartitni socijalni dijalog, zaključiti Socijalni sporazum te nastaviti uključenost socijalnih partnera u pripremu i praćenja rezultata provedbe JAP-a, jer je na taj način dobivena aktivna uloga, ali i prilika da se pokrenu inicijative i preuzmu odgovornosti za određene mjere.

Završnu temu "Mogućnosti zapošljavanja u novim sektorima" prezentirala je gđa. **Ana Miličević Pezelj** (SSSH). Gđa. Pezelj iznijela je pozitivne primjere koje otvaraju novi sektori ("zeleni poslovi"): novi standardi gradnje u EU, odnosno niskoenergetski standardi koji uključuju obnovljive izvore energije, uz procjenu otvaranja novih radnih mjesta; pozitivni primjer Njemačke u kojoj na području obnovljivih izvora energije radi 170.000 ljudi, uz predviđen porast te o pozitivnom primjeru koji daje procjena broja radnih mjesta u svijetu u sektoru obnovljivih izvora energije. Nadalje, glede perspektiva Hrvatske, gđa. Pezelj je naglasila da obveze koje je RH preuzela (usklađivanje s pravnom stečevinom EU, protokol iz Kyota, itd.) su zapravo šansa za dobre mogućnosti zapošljavanja u novim sektorima, kroz otvaranje novih radnih mjesta. Gđa. Pezelj je posebno naglasila da je u tim novim sektorima kvaliteta radnih mjesta veća nego u "starim" sektorima, što je i u skladu s ciljevima Lisabonske strategije. Zaključno je gđa. Pezelj istaknula da je nužno da Hrvatska uspostavi odgovarajuće statističko praćenje, potiče provođenje istraživanja, osigura povezivanje/umrežavanje strategija, politika i institucija, osigura pravovremeno obrazovanje i kontinuirano osposobljavanje potrebnih kadrova za nove tehnologije, promovira i provodi nove strategije, ispuni obveze koje je preuzela prema energija-klima paketu te prilagodi svoje politike u području industrije i istraživanja. Također je nužna aktivnija uloga države, koja mora osigurati okruženje (zakonodavni okvir, politike i poticaje), te aktivnije uključivanje socijalnih partnera.

Na kraju posebnog JAP dijela Konferencije održana je diskusija u kojoj se rasprava vodila o nepovoljnom položaju mladih osoba na tržištu rada, zapošljavanju osoba s invaliditetom, uključenosti socijalnih partnera te anti-recesijskim mjerama Vlade RH.

Posebni JIM dio Konferencije

Gđa. **Nataša Kokić** iz EK uvodno je pozdravila sudionike drugog JIM dijela konferencije te se osvrnula na sam proces JIM-a u Hrvatskoj. Naglasila je da je izvjestan napredak napravljen na razini suradnje uključenih tijela i dionika u sam proces ta da se poboljšala vidljivost procesa stavljanjem obavijesti o JIM procesu na mrežne stranice Ministarstva. Isto tako navela je da pred dionicima procesa se nalaze daljnji izazovi.

Gđa. **Vesna Mastela-Bužan** (MZSS) predstavila je proces deinstitutionalizacije socijalnih usluga u Hrvatskoj. Istaknula je kako Ministarstvo u sklopu reformskih procesa i usklađivanja s iskustvima drugih Europskih zemalja provodi proces deinstitutionalizacije socijalnih usluga. Važnost samom procesu trebao bi osigurati novi Zakon o socijalnoj skrbi. Pored toga nužna je izrada Master plana transformacije ustanova koji treba biti usklađen s potrebama pojedine skupine korisnika (djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca i mladi s poremećajima u ponašanju, djeca i odrasli s invaliditetom te odrasle osobe s duševnim smetnjama).

Gđa. Mastela Bužan navela je da socijalno planiranje na lokalnoj i županijskoj razini jača ulogu lokalne zajednice u procesu deinstytucionalizacije. Za planiranje deinstytucionalizacije bitna je kvalitetna koordinacija i usklađivanje procesa razvoja mreže institucionalnih i alternativnih usluga svih pružatelja usluga na nacionalnoj i regionalnoj (županijskoj) razini. Nadalje potrebno je uvesti nova prava povezana uz pružanje usluga u sustavu socijalne skrbi širenjem djelatnosti domova i pružanjem usluga izvaninstitucionalnih oblika skrbi u obitelji i lokalnoj zajednici. Bitnu ulogu u procesu deinstytucionalizacije također predstavlja kvalitetno socijalno ugovaranje s jasno definiranim uvjetima i kriterijima za pružanje usluga. S tim u svezi MZSS paralelno radi na uvođenju kvalitete standarda u ustanovama.

U sklopu izlaganja na temu deinstytucionalizacije slijedila je prezentacija gđe. **Marine Škrabalo**, konzultantice UNDP-a, o provođenju istraživanja o razvoju socijalnih usluga i mogućnostima deinstytucionalizacije. Škrabalo je uvodno navela da je deinstytucionalizacija prepoznata u JIM procesu kao jedan od sedam ključnih izazova koje taj dokument donosi, naglašavajući kako usluge moraju biti dostupne i primjerene korisnicima. Deinstytucionalizacija predstavlja tri povezana, simultana, više dionička procesa i to: transformacija ustanova, razvoj mreže prioritetnih usluga u zajednici, te razvoj alternativnih smještajnih kapaciteta. Prezentirala je izazove vezane uz regulatorni okvir za razvoj usluga koje sprečavaju institucionalizaciju, te zaključno navela glavne korake koje treba odmah poduzeti na razini nositelja mjera u svrhu sustavne i aktivne deinstytucionalizacije. Između ostaloga treba donijeti i usvojiti Operativne smjernice / Master plan za transformaciju ustanova i deinstytucionalizaciju na razini MZSS do kraja lipnja 2010., te planirati namjenska sredstava za transformaciju ustanova u trogodišnjem razdoblju 2011. – 2013. (u sklopu revizije Strateškog plana MZSS i pratećeg proračuna).

Nadalje, priprema novog Zakona o socijalnoj skrbi treba uzeti u obzir procjenu učinka važećih propisa te prioritetne mjere koje predlažu Operativne smjernice kao i preduvjete za razvoj socijalnih usluga u zajednici (standardi kvalitete, socijalno ugovaranje). Također treba analizirati imovinske resurse na državnoj, županijskoj (i gradskoj) razini koje je moguće aktivirati u svrhu transformacije ustanova, te sustavno poticati financiranje usluga u zajednici koje pružaju organizacije civilnog društva – socijalno ugovaranje, strateško planiranje natječaja i programa.

Gđa. **Ljin Šikić** s Instituta za društvena istraživanja 'Ivo Pilar' predstavila je istraživanje o beskućnicima. Prema njoj beskućnici su u Hrvatskoj vrlo ugrožena skupina. Napomenula je da niti Ustav RH ne uređuje pitanje prava na stanovanje. Slijedno tome, beskućnici nemaju pravni status, te ne postoji zakon koji uređuje njihov status i prava. Također, beskućnici nemaju političku moć niti mogućnost utjecaja u kontekstu zagovaranja svojih interesa, a ne postoji ni nacionalni program stanovanja koji bi uredio u tom kontekstu prava beskućnika.

Prema gđi. Šikić trebalo bi proširiti kapacitete prihvatilišta za beskućnike s posebnim fokusom na kvalitetu usluga koje im trebaju. Nadalje, trebalo bi pratiti i evaluirati problem/fenomen beskućnika, te razvijati programe na lokalnoj razini kako bi bili što usmjereniji prema potrebama beskućnika. Prihvatilišta trebaju imati profesionalno osoblje i voditelje prihvatilišta koji bi između ostaloga razvijali volonterski rad s beskućnicima. Ključno je razvijati preventivne programe i programe reintegracije u društvo, te kao zaključno gđa. Šikić navodi potrebu za provođenjem kvalitativnih istraživanja koja bi dala jasniju sliku o potrebama beskućnika.

Gđa. **Sanja Madžarević- Šujster**, predstavnica Svjetske banke predstavila je istraživanje o utjecaju ekonomske krize na socijalno uključivanje i socijalnu zaštitu. Na početku prezentacije gđa Madžarević – Šujster je prikazala podatke koji otkrivaju negativan utjecaj ekonomske krize na kretanje broja siromašnih i socijalno isključenih. Ono što je u svom izlaganju naglasila je da odgovor na krizu koja je pogodila najugroženije slojeve društva treba tražiti između ostaloga u konsolidiranju različitih programa, te eliminiraju ne-ciljanih potpora. S timu svezi naglasila je da naknade i pomoć moraju ciljati najugroženiji sloj stanovništva, kao i povećati pokrivenost i razinu cenzusa.

Nadalje, potrebno je uvesti nove programe zaštite kao što su razvijanje politike pomoći primateljima stalne socijalne pomoći da se vrate natrag na tržište rada. Isto tako treba poraditi na integriranju socijalnih programa na lokalnoj i nacionalnoj razini kao i povezivanju različitih institucija (centara za socijalnu skrb i zavoda za zapošljavanje). Zaključno bi trebalo prema riječima gđe. Madžarić – Šujster razvijati učinkovite i isplative programe tržišta rada kao što su javni radovi.

Prof. dr.sc. Zoran Šućur sa Studija socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prezentirao je drugi dio istraživanja o utjecaju ekonomske krize na socijalno uključivanje i socijalnu zaštitu. Fokus njegovog izlaganja bio je usmjeren ka ulozi dječjih doplatka i socijalne pomoći u suočavanju građana Hrvatske s financijskom krizom. Veća kućanstva odnosno obitelji s većim brojem djece i nižim primanjima najviše su pogođeni negativnim utjecajima krizom. Isto tako prema podacima, građani smatraju da bi država trebala najviše intervenirati u području skrbi o zdravlju i obrazovanju stanovništva.

U okviru dijela prezentacije o dječjim doplatcima prof. Šućur je naveo da dječji doplatci čine bitan udio u dohocima kućanstva i to prvenstveno onih s većim brojem djece, te također bitno utječe na redukciju siromaštva. Uspoređujući tako različite strukture kućanstava i povezujući kumulaciju novčanih transfera dobivenih zbrojem socijalne pomoći i dječjih doplatka samačka i kućanstva bez djece su u nepovoljnijem položaju u odnosu prema kućanstvima s većim brojem djece. Nadalje u sklopu zaključaka o dječjim doplatcima trebalo bi riješiti probleme dvostrukog prebivališta ili identificirati primanja tih skupina. Ovdje se misli na osobe koje žive van RH a socijalna prava ostvaruju u Hrvatskoj čime čine izvjesnu nepravilnost sustavu kojeg se dodatno financijski opterećuje. Naglasio je da bi trebalo svoj djeci s težim oštećenjem i dalje osiguravati doplatku, ali u različitom iznosu, ovisno o kućanskom dohotku, te bi isto tako trebalo proračunsku osnovicu uz koju se vežu dohodovni cenzusi ili iznose doplatka usklađivati s rastom troškova života. Pravo na dječji doplatku trebalo bi vratiti studentima, te kako skupina korisnika doplatka (16-18 godina) ima najvišu stopu posttransferskog siromaštva, bilo bi korisno uvesti dodatke za djecu ovisno o dobi.

U okviru završnih razmatranja i preporuka u dijelu o socijalnoj pomoći prof. Šućur je također naveo da bi trebalo uvesti radnu aktivaciju radno sposobnih korisnika te predložio da se da mogućnost korisnicima pomoći da nastave primati pomoć u određenom razdoblju nakon zapošljavanja. Nadalje trebalo bi promijeniti dosadašnju ekvivalentu ljestvicu u sustavu skrbi na način da se smanji deficit siromaštva samaca, obitelji bez djece i samohranih roditelja s jednim djetetom. Trebalo bi predvidjeti sredstva za osobe koje će ostati nezaposlene i tako postati korisnici socijalne pomoći. Isto tako bi trebalo potaknuti lokalne vlasti da planiraju izvjesne program i sredstava za najranjivije skupine građana.

Zadnje izlaganje u JIM dijelu održala je gđa. **Vesna Sokol** (MZSS) o mogućim područjima korupcije u zdravstvu i borbi protiv nje. U akcijskom planu u zdravstvu postavljeni su ciljevi o osnovama suzbijanja korupcije. Identificirana su dva glavna smjera: uvođenje objektivnih kriterija i uvođenje jakih kontrolnih mehanizama. Nadalje, u akcijskim planom predviđeno je

osnivanje Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu, te osnivanje povjerenstava za kontrolu kvalitete u zdravstvenim ustanovama. Cilj je uvođenje jedinstvenog sustava standarda kvalitete zdravstvenih usluga i kliničkih pokazatelja kvalitete, kao i akreditacija zdravstvenih usluga i kontrola kvalitete zdravstvene zaštite. Informatizacija sustave primarne i sekundarne zdravstvene zaštite bitna je u kontekstu borbe protiv netransparentnosti u sustavu. U planu mjera za 2010. predviđa se izrada registra privatne prakse, izrada registra zdravstvenih radnika i normativa te donošenje pravilnika o načinu ostvarivanja prava na edukaciju iz donacijskih sredstava. Gđa. Sokol smatra da će se na ovaj način dovesti do smanjivanja korupcije i transparentnosti sustava što će pridonijeti boljoj dostupnosti zdravstvenih usluga za sve slojeve stanovništva. Zaključno je rezimirala da treba urediti pravne i institucionalne okvire za učinkovito i sustavno suzbijanje korupcije. Treba jačati ljudske i materijalne kapacitete u zdravstvenom sustavu, te dodatno povećati transparentnost lista čekanja kao i transparentnost u radu cjelovitog zdravstvenog sustava. Naposljetku, treba raditi na boljoj i preciznijoj reguliranosti zakonskih uvjeta po kojima liječnici zaposleni u državnim zdravstvenim ustanovama mogu pružati zdravstvene usluge u okviru privatne prakse.

Zaključci Europske komisije o posebnim dijelovima JIM/JAP

Zaključke posebnog JAP dijela iznijela je predstavnica EK, gđa. *Anette Björnsson* te istaknula da su izazovi koji su definirani u JAP-u izazovi koji su još pred nama. Bilo je napretka koji je sad otežan gospodarskom krizom; poduzimaju se aktivnosti za rješavanje tih izazova, ali problemi su još uvijek veliki. To se posebice vidi u porastu nezaposlenosti, padu zaposlenosti, nezaposlenost mladih je još veća, a broj dugotrajno nezaposlenih je još uvijek na istoj razini. Gđa. Björnsson napomenula je da su najveći izazovi dugotrajna nezaposlenost i nezaposlenost mladih osoba te pritom naglasila da iako i visokokvalificirane osobe u krizi ostaju bez posla, ipak su niskokvalificirane osobe one koje su više nezaposlene i one koje će u krizi vjerojatno prve biti otpuštene. Gđa. Björnsson je također istaknula da je čak i u vrijeme krize važno osigurati proračun za aktivne mjere i ulaganje u obrazovanje, kao što je naglašeno i u zajedničkim stajalištima EU na zatvaranju poglavlja 19. Proračun za aktivne mjere zapošljavanja je važan posebice sad jer osobe koje su zbog krize ostale bez posla treba vratiti na tržište rada, a također je bitan i kontinuitet proračuna. Zaključno, gđa. Björnsson je naglasila kako je 2009. godina za JAP bila godina implementacije, a sad je važno provesti analizu ostvarenoga.

Zaključke posebnog JIM dijela iznijela je predstavnica EK, gđa. *Nataša Kokić*, te naglasila kako su vidljivi određeni koraci koji ukazuju na napredak u području socijalnog uključivanja. No, Europska komisija želi ohrabriti Hrvatsku za nastavak provedbe reformi i donošenje potrebnih propisa za njihovu provedbu, posebnu pažnju treba usmjeriti donošenju Zakona o socijalnoj skrbi; za nastavak identificiranja korupcije u zdravstvenom sustavu; za provedbu daljnjih istraživanja o beskućnicima; za osiguravanje jednakih mogućnosti i borbe protiv diskriminacije za sve nacionalne manjine te za aktivno uključivanje svih dionika u JIM i JAP procese.

Zajednički zaključci JIM/ JAP Konferencije

G. Krešimir Rožman je zaključno naglasio da se iz održane JIM/JAP Konferencije i održanih prezentacija može povući nekoliko važnih zaključaka. Tako je spomenuo da nakon pozitivnog razdoblja 2001.-2008. s rastom zaposlenosti i smanjenjem nezaposlenosti, u 2009.g. dolazi do duboke recesije te do smanjenja zaposlenosti i povećanja nezaposlenosti. U prvoj polovici

2010.g. očekuje se i dalje visok rast nezaposlenosti. G. Rožman je također istaknuo da je u prva dva mjeseca ove godine puno mjera Vlade RH za gospodarski oporavak već poduzeto, one mjere koje su trenutno na snazi usmjerene su na poduzetnike, a uspjeh tih mjera odraziti će se i na očuvanje radnih mjesta. Nadalje, g. Rožman napomenuo je da je vrlo važno i nužno uključiti socijalne partnere u predlaganje i donošenje mjera za suzbijanje krize, kao također i u praćenje rezultata provedbe JAP-a. Na taj način socijalni partneri imaju aktivnu, a ne pasivnu ulogu, ali ujedno i preuzimaju odgovornost kao nositelji pojedinih mjera. Važno je pratiti potrebe ranjivih skupina na tržištu rada, njihov položaj i pristup tržištu rada te raditi na povećanju njihove zapošljivosti. Zaključno, g. Rožman istaknuo je da su trenutni prioriteti: kontinuirana analiza potreba tržišta rada kako bi se smanjio nesrazmjer vještina; promoviranje cjeloživotnog učenja i usmjeravanje sredstava na mjere obrazovanja; osiguranje dovoljno sredstava za provedbu aktivnih mjera unatoč krizi i baš zbog krize; jačanje institucija i administrativnih sposobnosti te povezivanje svih institucija.

Gđa Dorica Nikolić. iznijela je zaključke Konferencije po pojedinim područjima:

Socijalna skrb

Novim propisom iz socijalne skrbi potrebno je: reformirati sustav novčanih davanja radi bržeg i jednostavnijeg postupka te boljeg ciljanja prava (promijeniti ekvivalentu ljestvicu u korist samaca i samohranih roditelja s jednim djetetom); uvesti radnu aktivaciju radno sposobnih korisnika socijalne pomoći (uvođenje novih programa koji će pomoći korisnicima socijalne pomoći povratak na posao, javni radovi, mogućnost da korisnici nastave primati pomoć u određenom razdoblju nakon zapošljavanja, subvencioniranje zapošljavanja dugotrajnih korisnika); dati poticaj daljnjoj deinstitucionalizaciji

Proces deinstitucionalizacije i decentralizacije: izraditi master plan za transformaciju ustanova u skladu s potrebama i vrstama korisnika te izraditi trogodišnji plan proračuna za transformaciju ustanova; poticati socijalno planiranje socijalnih usluga na županijskoj razini; razvoj mreže socijalnih usluga temeljem procjena prioriteta „odozdo prema gore“; socijalno ugovaranje s jasno definiranim uvjetima i kriterijima za pružanje usluga koje uvodi i potiče novi pristup te implementacija standarda za pružanje socijalnih usluga; uspostaviti intenzivnu koordinaciju MZSS, MOBMS-a i MZOŠ-a s ciljem usklađivanja strateških ciljeva u procesu transformacije i deinstitucionalizacije (prioritetne usluge); integrirati sve komponente proizašle iz dosadašnjih reformskih procesa MZSS-a u svrhu kvalitetne pripreme zakonodavnog i institucionalnog okvira

Beskućništvo: provesti prošireno istraživanje beskućništva i razloge nastajanja beskućništva kod tranzicijskih zemalja zbog toga što je to relativno ‘novi’ fenomen; provesti daljnje kvalitativno istraživanje (koje će biti temeljeno na iskustvu beskućnika, njihovim potrebama i načinom kako da ih podmire).

Dječji doplatci: potrebno je rješavanje problema dvostrukog prebivališta i/ili identificiranje primanja ove skupine korisnika; sva djeca s težim oštećenjem trebaju ostvarivati doplatu ali u različitom iznosu, ovisno o dohotku kućanstva; proračunsku osnovicu uz koju se vežu dohodovni cenzusi ili iznose doplatka potrebno je usklađivati s rastom troškova života; pravo na dječji doplatu vratiti studentima te uvesti dodatke za djecu ovisno o dobi.

Zdravstvena zaštita

Primarna zdravstvena zaštita: sukladno Nacionalnoj strategiji razvitka zdravstva 2006-2011 potrebno je unaprijediti funkcionalnost sustava primarne zdravstvene zaštite i jačanje doma zdravlja kao temeljne ustanove primarne zdravstvene zaštite; reorganizacijom hitne medicinske službe unaprijediti učinkovitosti službe

Identifikacija mogućih područja korupcije u zdravstvenom sustavu: potrebno je unaprijediti pravne i institucionalne okvire za učinkovito i sustavno suzbijanje korupcije u zdravstvu;

jačati kapacitete zdravstvenog sustava obnavljanjem zastarjele opreme i prostora; omogućiti trajno obrazovanje i usavršavanje zdravstvenih radnika; dodatno povećati transparentnost lista čekanja kao i transparentnosti u radu cjelovitog zdravstvenog sustava; raditi na boljoj i preciznijoj reguliranosti zakonskih uvjeta pod kojima liječnici zaposleni u državnim zdravstvenim ustanovama mogu pružati zdravstvene usluge u okviru svoje privatne prakse.

Obrazovanje i cjeloživotno učenje Reforme sustava odgoja i obrazovanja potrebno je provoditi sukladno koncepciji cjeloživotnoga učenja, temeljem strateških i zakonodavnih okvira; koristiti Međunarodna iskustva – strategije cjeloživotnoga učenja; sličnosti između RH i međunarodnoga okruženja u strateškim ciljevima i prioritetima, preuzetim obvezama usklađivanja, procesima potrebno je objediniti u integrirani strateški dokument.

Nacionalne manjine Na području unapređenja mjera usmjerenih na pripadnike nacionalnih manjina potrebno je uvođenje statističkih programa koji omogućavaju praćenje provedbe zakona koji afirmiraju prava manjina i mjera za njihovu provedbu u praksi; rad na uspostavi povjerenja; poticati lokalne akcijske multi sektorske grupe za zapošljavanje koji bi pripremali planove obrazovanja i zapošljavanja u skladu s potrebama gospodarstva i strukturom stanovništva; ciljano sufinanciranje ženskog poduzetništva za pripadnice manjina te razvijati socijalno poduzetništvo. Potrebno je zajedničko planiranje i razvoj onih gospodarskih sektora u kojima se stanovništvo može zaposliti, a sukladno obrazovnoj strukturi stanovništva usmjeravanje obrazovnih institucija da školuju radnu snagu za te gospodarske grane s naglaskom na zastupljenosti žena, manjina i osoba s invaliditetom.

Gđa. **Dorica Nikolić** je nakon iznesenih zaključaka Konferencije zahvalila svim izlagačima, sudionicima i organizatorima; istaknula da će sve prezentacije kao i ostali materijali vezani uz Konferenciju biti istaknuti na web stranici MZSS-a i MINGORP-a. Uz pozdrave svim prisutnima i željom da se nastavi kvalitetna suradnja Konferencija je završena.

Bilješku izradile: Vesna Mastela Bužan, MZSS i Ana Puh, MINGORP.

Ispred Ministarstva zdravstva
i socijalne skrbi

Ispred Ministarstva gospodarstva,
rada i poduzetništva

Državna tajnica i koordinatorica za projekt
EU u području socijalnog uključivanja

Dorica Nikolić, prof.

Državni tajnik i koordinator za projekt EU
na području prioriteta politike zapošljavanja

Krešimir Rožman, dipl.iur.

